

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Daha fazla bilgi için, bu belgenin sonunda bulunan yazarın telif hakkı ile ilgili kısmı okuyabilirsiniz.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Paksas/Litvanya – 34932/04

Karar 6.1.2011 [BD]

1 no'lu Protokol'ün 3. maddesi

Seçimlerde aday olma

Görevinden alınmış bir Cumhurbaşkanı'nın hiçbir zaman milletvekili seçilememesi: *İhlal*

Olaylar – Başvurucu Parlamento tarafından, Anayasa'yı ağır bir şekilde ihlal ettiği gerekçesiyle, *impeachment* prosedürü ile görevinden alınmış eski bir Cumhurbaşkanıdır. Anayasa Mahkemesi, başvurunun, cumhurbaşkanlığı görevi kapsamında, yasadışı bir şekilde ve şahsi amaçlarla, bir Rus iş adamına Litvanya vatandaşlığı verdiğine, bir devlet sırrını ifşa ettiğine ve statüsünü özel bir şirketi yakınlarının yararına etkilemek için kullandığına karar vermiştir. Nisan 2004 tarihinde, Merkez Seçim Komisyonu, başvurunun görevinden alınması üzerine düzenlenecek olan yeni cumhurbaşkanlığı seçimlerine aday olması önünde bir engel görmemiştir. Ancak, Parlamento, 4 Mayıs 2004 tarihinde, Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Kanunu'na, görevden alınma prosedürü sonucunda cumhurbaşkanlığı görevinden alınan kişilerin beş yıllık bir süre geçmeden tekrar cumhurbaşkanlığına seçilemeyeceklerini öngören bir hüküm eklemiştir. Sonuç olarak, Komisyon başvurunun adaylığını kaydetmeyi reddetmiştir. Sonradan, 25 Mayıs 2004 tarihinde, Anayasa Mahkemesi, yeni yasağın Anayasa'ya uygun olduğuna, ancak süre sınırı öngörülmesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna karar vermiştir. Parlamento, 15 Temmuz 2004 tarihinde, Yasama Seçimleri Kanunu'na, görevden alınma prosedürü sonucundan resmi bir görevden alınan kişilerin milletvekili seçilemeyeceklerini öngören bir hüküm eklemiştir.

Hukuk – 1 no'lu protokol'ün 3. maddesi

a) *Kabul edilebilirlik hakkında*: Serbest seçim hakkını düzenleyen 1 no'lu Protokol'ün 3. maddesi sadece “yasama seçimlerine” uygulanır. Dolayısıyla, başvurunun cumhurbaşkanlığı görevinden alınması ve cumhurbaşkanlığına yeniden seçilememesiyle ilgili şikâyetleri, AİHS'nin maddeleriyle konu bakımından (*ratione materiae*) bağdaşmaz olup kabul edilemezdirler. Ancak, başvurunun yasama seçimlerinde aday olamaması konu bakımından kabul edilebilirdir.

b) *Esas hakkında*: Başvurucunun aday olma hakkını kullanmasına yapılan müdahale sonucunda, başvuru yasama seçimlerine aday olma konusunda her türlü olanaktan yoksun kalmıştır. Bu müdahale yasayla öngörülmüş ve demokratik düzenin savunulması meşru amacını izlemekteydi. AİHM, başvurunun itham edilen olayların başvurunun anayasal yükümlülükleri bakımından ciddiyetini küçümsememekte ve cumhurbaşkanlığından

düşürülmesi yönündeki kararı tartışma konusu yapmamakta, ancak müdahalenin geniş kapsamlı sonuçlara yol açtığını, çünkü başvuruçuyu, sadece bir yasama görevi yapmaktan değil, aynı zamanda Anayasa'nın yemin edilmesini öngördüğü bütün görevlerden dışladığını kaydeder. *Impeachment* konusunda Litvanya Avrupa'da istisnai bir yere sahiptir, çünkü Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerin çoğunluğunda, *impeachment*'ın ya ilgilinin seçim hakları üzerinde doğrudan bir etkisi yoktur, ya yasama seçimlerinde aday olma hakkının kullanılması üzerinde doğrudan bir etkisi yoktur ya da öngörülen kısıtlamalar özel bir adli karar verilmesini gerektirmekte olup zamanla da sınırlıdır. Böyle bir tedbirin orantılılığının değerlendirilmesinde, bir zaman sınırlamasının mevcut olup olmadığına ve söz konusu tedbirin yeniden gözden geçirilmesi olanağının bulunup bulunmamasına belirleyici bir ağırlık vermek gerekir. Öyle de olsa, böyle bir olanağın gerekliliğini değerlendirirken ilgili devletin tarihi ve siyasi kontekstini dikkate almak gerekmektedir. Bu kontekst ve seçmenlerin böyle bir olasılığın yürürlüğe konulmasına götüren şartları algılayışları kuşkusuz sürekli değiştiğinden dolayı, genel bir sınırlama, zamanla, kendisini başta meşrulaştıran gerekçeleri kaybedebilir. Oysaki bu olayda, söz konusu sınırlama için bir zaman süresi öngörülmemekle kalınmamış, ayrıca buna temel oluşturan norm da Anayasa'ya işlenmiştir. Sonuç olarak, başvuruçunun seçilemezliği sürekli bir nitelik kazanmıştır. Bu durumun 1 no'lu Protokol'ün 3. maddesiyle uyuşması zordur. Ayrıca, söz konusu tedbirin içeriğinin koşullardan ciddi bir şekilde etkilenmiş olması, bu sınırlamanın orantısız olduğunu destekleyen ek bir faktördür. Bütün bu mülâhazalar ve özellikle de başvuruçunun milletvekilliğine seçilemezliğinin kesin ve geri dönülemez nitelikte oluşu, bu sınırlamanın orantısız olduğu sonucuna götürmektedir.

Sonuç: İhlal (Üç karşı on dört oyla).

Madde 41 – İhlal tespiti manevi zarar için tek başına yeterli adil tatmin oluşturmaktadır.

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin resmi dilleri Fransızca ve İngilizce'dir. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır ve Mahkeme, kalitesi konusunda herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının veritabanı olan HUDOC üzerinden (<http://hudoc.echr.coe.int>) veya HUDOC'un bildirdiği başka veritabanları üzerinden yüklenebilir. Davanın isminin tamamen yazılması, yukarıdaki telif hakkıyla ilgili ifadelerin kullanılması ve insan haklarına destek Fonu'na referans yapılması şartıyla ticari olmayan amaçlarla kullanılabilir. Bu çevirinin tamamını veya bir kısmını ticari amaçlarla kullanmak isteyen herkesin, bu durumu belirtilen adrese bildirmesi rica olunur: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.